

**Ministerstvo životného prostredia
Slovenskej republiky**

**SPRÁVA O STAVE
ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA
SLOVENSKEJ REPUBLIKY
V ROKU 2008**

**Slovenská agentúra
životného prostredia**

PREDSLOV

Ústava Slovenskej republiky zaručuje každému občanovi **právo** na priaznivé životné prostredie, ako aj právo na včasné a úplné informácie o stave životného prostredia a o príčinách a následkoch tohto stavu.

K najvýznamnejším zdrojom komplexných informácií o environmentálnej situácii na celom Slovensku určite patrí **Správa o stave životného prostredia Slovenskej republiky**, ktorú podľa zákona č. 17/1992 Zb. o životnom prostredí v znení neskorších predpisov od roku 1993 každoročne vydáva Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky. Uvedená správa uvádza ucelený prehľad o stave zložiek životného prostredia – ovzdušia, vody, horninového prostredia, pôdy, rastlinstva a živočíšstva, ale aj o kumulatívnych environmentálnych problémoch, najmä klimatických zmenách, poškodzovaní ozónovej vrstvy, acidifikácii a eutrofizácii. Pozornosť venuje tiež ochrane prírody a krajiny, rizikovým faktorom v prostredí s ťažiskom na problematiku odpadov, chemických a fyzikálnych rizikových faktorov. Správa zároveň hodnotí, ako jednotlivé hospodárske odvetvia – doprava, energetika, priemysel, poľnohospodárstvo, lesníctvo, rekreácia a cestovný ruch – ovplyvňujú životné prostredie. Okrem toho poukazuje na výsledky uplatňovania vybraných nástrojov starostlivosti o životné prostredie, medzi ktoré patrí proces posudzovania vplyvov na životné prostredie, prevencia závažných priemyselných havárií, integrovaná prevencia a kontrola znečisťovania, environmentálne manažérstvo a audit, environmentálne hodnotenie a označovanie produktov, veda, výskum, osвета a riešenie problematiky genetických technológií a geneticky modifikovaných organizmov.

Vzhľadom na **prierezový charakter environmentálnej problematiky** hodnotenia a údaje, uvádzané v správe, predstavujú v súhrne výsledok práce širokého okruhu odborníkov z orgánov štátnej správy a odborných organizácií v rezorte starostlivosti o životné prostredie, ale aj z ďalších zainteresovaných a spolupracujúcich rezortov, najmä Ministerstva pôdohospodárstva Slovenskej republiky, Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky, Ministerstva školstva Slovenskej republiky, Ministerstva kultúry Slovenskej republiky, Ministerstva vnútra Slovenskej republiky, Ministerstva hospodárstva Slovenskej republiky, Ministerstva dopravy, pôšt a telekomunikácií Slovenskej republiky, Štatistického úradu Slovenskej republiky a Úradu jadrového dozoru Slovenskej republiky. Do správy sa premieta množstvo výsledkov a informácií dosiahnutých v rámci environmentálneho monitoringu, mapovania stavu životného prostredia a jeho zložiek, štatistických sledovaní a modelovaní.

Výsledky sledovania dlhodobejšieho vývoja životného prostredia preukazujú trvalý klesajúci trend v emisiách základných znečisťujúcich látok, ako aj v antropogénnych emisiách skleníkových plynov. Popritom však pretrvávajú problémy prekročovania imisných limitov na niektorých monitorovacích staniciach kvality ovzdušia. Ide najmä o **znečistenia ovzdušia** suspendovanými časticami PM_{10} , ktoré výrazne presahujú limitné hodnoty znečistenia ovzdušia, plošne závažné od januára 2005. Nedarí sa nám tak úplne plniť záväzky, vyplývajúce z príslušných predpisov Európskej únie, čo si vyžaduje navrhnuť účinnejšie nápravné opatrenia. Nepriaznivá situácia pretrvávajú na viacerých miestach aj v znečistení ovzdušia prízemným ozónom, kde dochádza taktiež k prekročovaniu povolených hodnôt, zohľadňujúcich ochranu ľudského zdravia i vegetácie. Treba však upozorniť, že na nadlimitné hodnoty prízemného ozónu výrazne vplyva aj jeho vyššia koncentrácia v okolitých štátoch. Výsledky modelových výpočtov poukázali na veľmi malý vplyv Slovenska na stredo európsku úroveň koncentrácií prízemného ozónu, a preto tento problém bude možné riešiť len v súčinnosti s týmito štátmi.

Pred Slovenskom stoja náročné záväzky aj v **odkanalizovaní a čistení odpadových vôd**. Napriek tomu, že trvalo rastie podiel obyvateľstva napojeného na kanalizáciu a čistiarnu odpadových vôd, splnenie povinností, vyplývajúcich zo smernice Rady 91/271/EHS o čistení mestskej odpadovej vody nás bude stáť ešte veľa úsilia a financií. Smernica totiž vyžaduje, aby všetky členské štáty Európskej únie zabezpečili pre všetky aglomerácie s počtom viac ako 2 000 ekvivalentných obyvateľov zberné systémy a pre všetky odvádzané odpadové vody primerané čistenie. Celkovo podľa Rámcovej smernice o vodách musíme dosiahnuť do roku 2015 **dobrý stav vôd**. Pokiaľ členské štáty nemôžu z nejakých dôvodov splniť tento termín, umožňuje však nová európska vodná politika aplikovať, za adekvátneho zdôvodnenia, výnimky. S cieľom optimálne naplňať tieto ciele vypracovalo Slovensko významné vodohospodárske dokumenty - Vodný plán Slovenska a plány manažmentu povodí, ktoré zohľadňujú environmentálne požiadavky a ekologické hľadiská.

V rámci **odpadového hospodárstva** možno konštatovať, že celkové množstvo vzniknutých odpadov ostáva na predchádzajúcej úrovni, resp. vykazuje mierny nárast u komunálnych a nebezpečných odpadov. Pretrvávajú však nepriaznivé situácie vo vysokom podiele skládkovaných odpadov a nízkom objeme vyseparovaného odpadu v prepočte na jedného obyvateľa. Zmenu v tomto smere nemožno urobiť „zo dňa na deň“, ale len dôsledným plnením opatrení, zahrnutých najmä v Programe odpadového hospodárstva Slovenskej republiky, ktoré sa nezaobídu bez patričných finančných prostriedkov. Pozitívne možno zhodnotiť vývoj v zbere a spracovaní starých vozidiel, ako aj odpadu z elektrických a elektronických zariadení.

Ochrana prírody a krajiny sa v roku 2008 zamerala najmä na starostlivosť o chránené časti prírody a zavádzanie systému NATURA 2000, ktorý predstavuje súvislú európsku ekologickú sieť osobitne chránených území v záujme Európskej únie, budovanú jej členskými štátmi nezávisle na národných sústavách chránených území. V priebehu roka nadobudlo účinnosť ďalších 14 vyhlášok Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky, ktorými boli vyhlásené ďalšie chránené vtáčie územia.

V priebehu roka 2008 pokračovala **implementácia environmentálnych predpisov Európskej únie**, ktoré patria z hľadiska stanovených cieľov k najnáročnejším predpisom, kladúcim vysoké nároky na odborné, organizačné a v neposlednom rade aj na finančné zabezpečenie. Predkladaná Správa o stave životného prostredia Slovenskej republiky v roku 2008 preto obsahuje aj komplexné zhodnotenie **finančného zabezpečenia starostlivosti o životné prostredie** nielen z domácich prostriedkov (štátneho rozpočtu, Environmentálneho fondu, Recyklačného fondu), ale aj zo zahraničných zdrojov. V hodnotenom období sa ešte riešili posledné projekty z programu PHARE, realizovali sa projekty v rámci prvého programového obdobia z Operačného programu Základná infraštruktúra, ISPA a Kohézneho fondu. Značný záujem dosiahli už prvé výzvy v rámci druhého programového obdobia z **Operačného programu Životné prostredie**. Finančné prostriedky sa začali vynakladať na riešenie environmentálnych problémov aj z ďalších zdrojov, napríklad programu Európskej únie Life a Life +, Globálnej environmentálnej podpory, INTEREG III B CADSES a podobne. Niektoré medzinárodne uznávané environmentálne projekty, riešené v oblasti Dunajských luhov, poukazujú na možnosti ukázkovej spolupráce medzi orgánmi štátnej správy, samosprávami, vodohospodármi, lesníkmi, poľnohospodármi, vedeckými a odbornými inštitúciami, školami a mimovládnyimi ochrannými združeniami, pričom vytvárajú možnosti aj pre sociálno-ekonomický rozvoj zaostalejších regiónov, osobitne pre rozvoj cestovného ruchu, agroturizmu a ekoturizmu.

Významný úspech dosiahla Slovenská republika v roku 2008 v kanadskom Quebecu, kde Výbor svetového dedičstva schválil **zápis ôsmich drevených kostolov v slovenskej časti Karpatského oblúka** do Zoznamu svetového kultúrneho dedičstva, čím sa rozšíril celkový počet lokalít svetového dedičstva na Slovensku na sedem. V Chránenej krajinej oblasti Vihorlat sa zároveň uskutočnilo slávnostné odovzdanie certifikátu UNESCO o zápise slovensko-ukrajinských **Karpatských bukových pralesov** do Zoznamu svetového prírodného dedičstva rok predtým. Vláda Slovenskej republiky uznesením č.740/2008 schválila prvú **Koncepciu geoparkov v Slovenskej republike** s preferenciou budovania troch geoparkov – Banskoštiavnického, Novohradského a Banskobystrického.

V úvode som spomenul právo každého z nás žiť v takom prostredí, ktoré nebude negatívne vplývať na naše **zdravie a pohodu života**. Na zveľaďovanie životného prostredia sa preto zameriava aj prijaté Programové vyhlásenie vlády Slovenskej republiky a Národná stratégia trvalo udržateľného rozvoja. O vytváranie a udržiavanie kvalitného životného prostredia sa však musíme pričiniť všetci. Nielen preto, že táto povinnosť vyplýva pre všetkých občanov z Ústavy Slovenskej republiky, podľa ktorej musí každý chrániť a zveľaďovať životné prostredie a kultúrne dedičstvo, pričom nikto z nás nesmie nad mieru ustanovenú zákonom ohrozovať ani poškodzovať životné prostredie, prírodné zdroje a kultúrne pamiatky. Významnou mierou k podpore plnenia tejto povinnosti prispieva aj systematická environmentálna výchova k uvedomeniu si významu ochrany životného prostredia, ktorý objasňuje pre širokú verejnosť a mládež aj táto **Správa o stave životného prostredia Slovenskej republiky v roku 2008**.

doc. Ing. Jozef Medveď PhD.
minister životného prostredia
Slovenskej republiky